

EXPOSICIÓ EL MÓN I UN LLIBRE: DE L'ESCRIPTOR AL LECTOR
Palau Moja. Barcelona, 19/4 - 23/6/2007

ELS CAMINS DEL LLIBRE

Una construcció col·lectiva

L'editor: la intuïció i l'olfacte

L'editor és el responsable de seleccionar els textos que seran publicats.

Però com li arriben els originals? D'on vénen? Com es produeix la trobada entre l'escriptor i l'editor? Les seves decisions combinen intuïció comercial, olfacte literari i gust personal.

Vet ací un equilibri que cada editor resol a la seva manera i amb fortuna diversa.

«O bé publiques els llibres que creus que la gent hauria de llegir, o bé els que creus que la gent vol llegir. Els editors de la segona categoria, és a dir, els que se sotmeten servilment als gustos del públic... es limiten a proveir d'aquells productes dels quals hi ha demanda. ... Els editors que pertanyem a l'altra categoria fem un esforç (tot i que s'ha d'admetre que ben modest) per ser creatius; intentem guanyar lectors per a les obres que veiem com a originals, amb mèrit literari i importants per al futur, tant si són fàcils d'entendre com si no...» Kurt Wolff

«No s'ha de jutjar un editor pels bons llibres que ha desestimat, sinó pels llibres dolents que ha publicat» Olivier Cohen (editor)

«Projecte editorial: ha de ser coherent, identificable, rigorós..., i ha d'intentar imposar autors o línies de pensament, però sense entestar-se en vies mortes.

Un projecte que no es traeixi ni traeixi el possible lector que confia en una editorial, amb qui cal establir un pacte continuat i ferm.

Un projecte en què l'editor ha de combinar les virtuts del corredor de maratón, és a dir, un projecte a llarg termini, i les de l'esprintador, reaccionar amb rapidesa.» Jorge Herralde

«... una editorial es distingeix, no solament pels llibres que descobreix al públic, sinó sobretot, per la seva forma d'editar; és a dir, tant per la qualitat i coherència de la seva línia intel·lectual, com per la bona factura industrial. Tots aquests aspectes conformen els principis bàsics de l'art d'editar; perquè l'edició pot ser exclusivament un negoci, però també pot ser un art. El resultat d'una passió.» Jacobo Siruela

Els comitès de lectura

Els editors reben tants manuscrits que llegir-los tots amb cura és una tasca titànica i impossible.

Grans editorials del segle xx han delegat aquesta feina en comitès de lectura: lectors experts en qui l'editor confia plenament. Solen ser escriptors i crítics literaris.

Els informes de lectura d'André Gide, Raymond Queneau, Italo Calvino, Carles Riba, Joan Sales, Ignasi Agustí, Jaime Gil de Biedma, els germans Ferrater o Josep M. Castellet donaren prestigi a grans editorials com ara Gallimard, Einaudi, Alpha (Bernat Metge), Selecta, Destino o Seix Barral.

Avui dia els editors encarreguen sovint a lectors professionals la valoració dels originals per poder argumentar la decisió de publicar-los o rebutjar-los.

«Les reunions per atorgar els premis de Formentor van ser sempre, per a tots nosaltres —que procedíem de la misèria intel·lectual i de la foscuria franquistes—, una autèntica festa. No solament pels viatges i els indrets on ens reuníem —sempre exquisits, més o menys esnobs— sinó també per la possibilitat de fer coneixença, entrar en contacte i discutir de literatura o de política amb alguns dels escriptors europeus i americans més interessants d'aquells moments, des del que devia ser el més vell, Henry Miller, fins al que segurament era el més jove, Hans Magnus Enzensverger, passant per gent que he respectat o estimat —potser perquè, en aquells moments, em van ensenyar moltes coses— com Roger Caillois, Elio Vittorini, Hans Mayer, Italo Calvino, Michel Butor, Alberto Moravia, Mary MacCarthy, etc.» Josep M. Castellet

«El 1969, quan es va crear Tusquets Editores, el grup heterogeni d'amics i coneguts... que d'alguna manera va començar a configurar-se com el que va anomenar-se la "gauche divine", va ser nombrós i molts dels seus components van col·laborar-hi, a vegades fins i tot espontàniament, sense cobrar, aportant idees, suggerint llibres, suscitant comentaris que finalment els portaven a la realització d'algún llibre.» Beatriz de Moura

Construir un catàleg

El primer objectiu de l'editor és publicar llibres. Alguns arriben espontàniament a la seva taula. La majoria els ha d'anar a buscar, festejant autors o fent bons tractes amb els seus agents. Molts editors convoquen

premis literaris per atraure autors i originals, per descobrir nous talents, per cridar l'atenció del públic. Però, sobretot, l'editor obre les orelles a les propostes i els suggeriments d'amics, coneguts i saludats. O s'inventa el llibre: concep projectes que encarrega a autors o a equips editorials. D'una manera o d'una altra, cada editor construeix el seu catàleg personal, que el defineix i el caracteritza i amb el qual crearà el seu propi cercle de lectors.

«El lector que confia en la coherència d'un catàleg més que no pas en la promesa d'una virtut encara no provada, podrà parar esment en una novetat editorial que per a ell és del tot desconeguda, només pel fet de ser en un catàleg en companyia d'altres títols que li han procurat moments de gran satisfacció. Però per a això, cal que identifiqui la família d'aquest nou llibre, el catàleg i la col·lecció de l'editorial en què es publica, i en aquest cas no hi ha res millor que l'aspecte físic, en què la coberta pren el més gran protagonisme.» Jaume Vallcorba

Els agents literaris

Entre autors i editors va prenent cos la figura dels agents literaris. Les agències assumeixen la representació de l'autor, fent-ne circular els manuscrits i buscant la millor oferta econòmica i editorial. Vetllen pel rendiment comercial i per les explotacions subsidiàries de les obres que representen i en negocien els drets de traducció. S'interessen per la coberta del llibre i les campanyes publicitàries, per les diverses modalitats d'edició (fer-ne de butxaca, o de club, o de populars, o de luxe), per l'adaptació cinematogràfica, pels premis que poden ser a l'abast dels seus autors. Coordinen cada vegada més els llançaments a escala mundial amb agents d'altres llocs. Són els artífexs de molts dels *best-sellers* globals d'avui dia.

Els scouts o observadors

La societat literària també es renova a cop de tendències i modes, de gosadia i de mimetisme, de vida social i projecció mediàtica.

Per això, i per la competitivitat que això genera, fa alguns anys van aparèixer a Nova York els *scouts* o observadors caçatalents, que es dediquen a anar a festes, còctels i saraus, a fer el tafaner. Escolten de qui es parla per saber quins autors estan de moda i quins són aigua passada. Han d'intuir què s'espera per a la propera temporada. I venen aquesta informació a l'editor per qui treballen.